

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΤΑΞΙΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1967

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΤΑΞΙΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σπύρος Ι. Παπασπύρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1967

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς τῆς Μυκῆνας, ἀρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστὸς δοῦλος τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, τῆς Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ἢ κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ἀδερφὸς τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς τῆς Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, ἀδερφὸς τῆς Ἰφιγένειας (ἄφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνὴ στὸ στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στὴν Αὐλίδα, μπροστὰ στὸ κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἠθοποιούς (ὑποκριτὰς) ὁ πρῶτα γωνιστὴς παράσταινε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα. ὁ δευτεράγωνιστὴς τὸ γέροντα, τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν ἀγγελιοφόρο. ὁ τρίτα γωνιστὴς τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Κλυταιμῆστρα.

1-183
590-750
801-1035
303-542
1338-1473
1532-1629
1098-1275

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΔΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἄγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ο ΑΓ. ΣΤΕΛΛΕΙ ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟ ΣΤΗ ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ
Ανάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στῆ σκηνῆ μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρθω. Ἄλλά, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο, τὸ λαμπρό, ποῦ μεσοῦρανα τρέμει στὴν ἐφτάστηρη Πούλεια σιμά ; Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν, οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη βασιλεύει στὸν Εὐριπο αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἄγαμέμνονα, τί ἔχεις κι ἔξω ἐδῶ στῆ σκηνῆ σου γυρίζεις ; Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν. Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο,
κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τὸν ζηλεύω·
δὲ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στὶς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὰ ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη.

20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως εἶν' ἐπικίντυνη χάρη.
Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκές
μὰ ἂν σκοντάψουν στὰ ἐνάντια, πικραίνουν.
Πότε τὰ σφάλματά μας στοὺς θεοὺς
τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα,
κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλές
καὶ δυσάρεστες γνῶμες τὴν τρώγουν.

25

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
μὴν τὰ λές· δέ σε γέννησ' ὁ Ἄτρεας
νᾶχεις ὅλα τῆς ζωῆς τᾶγαθά.
Σὰ θνητὸς ποὺ εἶσαι θᾶχεις χαρὰ,
μὰ καὶ λύπη. Κι ἐσύ ἂν δὲν τὸ θέλεις
τῶν θεῶν οἱ βουλές τέτοιες εἶναι.

30

Μὰ ἐσύ ἀνάφτεις τοῦ λύχνου τὸ φῶς
καὶ τὸ γράμμα σου γράφεις αὐτό,
ποὺ στὰ χέρια σου ἀκόμα βαστᾶς,
μὰ καὶ πάλι ὅσα γράφεις τὰ σβήνεις,
τὸ σφραγίζεις καὶ πάλι τ' ἀνοίγεις,
ρίχνεις τὸ πινακίδι σου χάμω
καὶ χλωρὸ δάκρυ χύνεις,
καὶ καμιὰ ἀμφιβολία δὲν ἀφήνεις
πῶς δὲ βρίσκεσαι πιά στὰ καλά σου.

35

Τί'ναι ὁ πόνος σου ; τί'ναι ; γιὰ πές μου.
Θὰ τὸ πεις σ' ἀγαθὸ καὶ πιστὸν ἀνθρωπὸ σου :
στὴ γυναῖκα σου τότε ὁ Τυνδάραιος
μὲ εἶχε στείλει προικιό της
καὶ πιστὸ σύννοδό της.

45

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεοσιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὁμόζυγῃ, 50
 κι ἡ Ἑλένη, ποῦ γιὰ ταίρι τους τὴ ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖες φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικὸ
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε.
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάρως 55
 πῶς νὰ τὴ δώσει ἢ ὄχι δίχως μπέρδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξύ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιὰ τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροὶ
 καὶ στοῦ βωμοῦ τίς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 60
 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρα τους :
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλοῦν
 65
 τὴ χώρα του ὁμοῖα, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη.
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάρως
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιὰ νὰ διαλέξει ἓνα γαμπρόν,
 70
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς
 θάφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο
 διαλέγει, ποῦ νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης ποῦ τίς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθερὴ, λαμπρὸς
 75
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λοῦσο βάρβαρο,
 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ
 καὶ τὴν ἀρπάζει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἰδας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, ἔστην Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιούς ὄρκους τοῦ Τυνδάρου μαρτυριά,
 80
 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν.

Λοιπὸν ἀρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουῦν
 ἐδῶ μὲς στὴν Αὐλίδα τῆ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγό, ποὺ εἶμ' ἀδερφὸς
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τῶχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὅλος ὁ στρατὸς ἐδῶ
 μὲς στὴν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξιδευτοί.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στὴν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου Ἰφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τὴ θυσία αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγὼ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τᾶκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πῶς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιὰ
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στὴ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πῶς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὅλους τὴν ἀλήθεια ξέρομε
 ἐγώ, ὁ Ὀδυσσεάς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλά,
 τὰλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 ποὺ εἶδες νάνοιγοκλείω στὴν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιὰ καὶ πήγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τὶς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι στὴ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὅλο μου τό σπίτι πάντοτε πιστός.

Ἄναπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μὲ γλῶσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ τῆς Λήδας βλαστάρη, σοῦ στέλνω
νέα γραφή κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
νὰ μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας ποὺ χάνει τὴ νύφη
δὲ θανάψει βαριά θυμωμένος 125
πρὸς ἐσὲ καὶ στὸ ταίρι σου ; Αὐτὸ
φοβερὸ εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τ' Ἀχιλλέα μόνο τῶνομα βγῆκε,
μὰ γιὰ γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
τὸ τί κάνουμε, οὐδὲ πῶχω τάξει 130
μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ νὰ τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
ποὺ ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
νὰ τὴ δώσεις στὸ γιὸ τῆς θεᾶς,
στοὺς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρη τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου !
Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρειά.
Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
τὰ γεράματα νίκα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νὰ μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρύσες,
γλυκὸς ὕπνος νὰ μὴ σὲ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νὰ φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ δὰ ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
ποῦ θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

145

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπὴ πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιὲς τῶν ἀλόγων νὰδράξεις, καὶ πίσω
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανὰ γύρισέ την.

150

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἡ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἡ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγίδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ
φύλαξέ την. Καὶ πήγαινε· ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιου
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

155

Βόηθησέ με στὰ βάσανα πῶχω.

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νὰ ζήσει εὐτυχῆς.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεὶς.

160

Ὁ γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στὴ σκηνὴ του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Έρχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιές Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ Χορὸ. Ἀρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερὸ ἀκρογιάλι

165

τὸ στενορρέματο Εὐριπο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερά τῆ θρέφου
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἡ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσούλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὁμορφιάς αὐτῆ.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλλος τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλὲς θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἄρματωμένους Ἑλληνας. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιὸ κι αὐτὸν τοῦ Τελαμῶνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἀγγόνι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα - καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολὺπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστῆ, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιὸν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὄλους περνάει στὴν ὁμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τάνάθρεμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γένηνα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἀμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τὴ μᾶστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυὸ, τᾶπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,

- πάντα κοντά στ' άμάξι και δίπλα στους τροχούς. 230
 Στροφή 2
 Είδα κι έθαύμασα άμετρα καράβια, τά γυναίκεια
 τά μάτια μου δέ χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν.
 Πενήντα πλοία πολεμικά πρός τό δεξι τó μέρος 235
 ό 'Αχιλλέας τά κυβερνά, τών Μυρμιδόνων 'Άρης.
 Στίς πλώρες των άγάλματα χρυσά έχουν Νεράϊδων,
 στίς πρύμνες τή σημαία τ' 'Αχιλλείκου στρατοϋ. 240
 'Αντιστροφή 2
 Κοντά τους πλοία 'Αργίτικα στέκονταν άλλα τόσα,
 πού οί δυό άρχηγοί τά κυβερνοϋν, ό γιός του Μηκιστέα
 ό Εϋρύαλος, κι ό Στένελος ό γιός του Καπανέα. 245
 Κατόπι του Θησέα ό γιός μ' έξήντα πλοία, πόχει
 σ' άμάξια μ' άτια φτερωτά τή θεά 'Αθηνά, πού δίνει 250
 στους ναϋτες ή θωριά της έλπίδα και χαρά.
 Στροφή 3
 Είδαμε και τών Βοιωτών πενήντα πλοία πού είχαν
 στής πρύμνης των τάκρόκορφα σημαδιακό στολίδι· 255
 τόν Κάδμο αυτό παράσταινε, πού έκράτει χρυσό δράκο.
 Είχαν τόν ήρωα Λήϊτον εκείνα για άρχηγό τους. 260
 Κι άπό τó Θρόνιο τάκουστό κίνησε ό γιός του Οϊλέα
 και φτάνει μ' άλλα τόσα καράβια Λοκρικά . . .
 'Αντιστροφή 3
 Φέρνει κι άπ' τήν Κυκλώπεια Μυκήνα ό γιός τ' 'Ατρέα 265
 σ' έκατό πλοία στρατόν πολύ (κι έχει συναρχηγό του
 τó φίλο του 'Αδραστο)· γι' αυτή νά έκδικηθεί ή 'Ελλάδα,
 πού άφησε τά παλάτια της για γάμο βάρβαρο. Είδα 270
 και τή σημαία του Νέστορα τής Πύλου όρθή στην πρύμνη,
 πού είχε με πόδια ταύρου τόν ποταμό 'Αλφειό . . . 275
 'Επωδός
 Με τó Γουνέα ως άρχηγό τών Αινιάνων ήταν
 δώδεκα πλοία· και σιμά τής 'Ηλιδας οί άρχόντοι· 280
 'Επειούς τους έλεγε ό στρατός· τόν Εϋρυτο είχαν πρώτο.
 Κι ό Μέγης του Φιλέα ό γιός, άπό τίς 'Εχινάδες, 285
 τά κατοζύγωτα νησιά, τών Τάφιων κυβερνούσε
 τά πλοία, πού είχαν στείλει με τάσπρα τά κουπιά.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιον καὶ τὰριστερόν, σὲ μιὰ σειρὰ τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα· 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναχυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατό, στὸ σπῆτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

(Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελεμένο μὲ τὸ γράμμα. »)

ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπτη.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ ποὺ μὸκανες. 305
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Δὲν ἔπρεπε νὰ νοίξεις γράμμα ποὺ εἶχα ἐγώ.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Δὲ θὰ τάφήσω.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.
 ΜΕΝΕΛΑΟΣ
 Ἄφησ' το· οἱ δδῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.
 Μπαίνει βιαστικὰ ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφέντη μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμεσθε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἅπ' τὰ χέρια μου 315
μοῦ ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στή σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμέ τὸ βλέμμα γιὰ ν' ἀρχίσω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἀτρέα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, ποῦ θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δὸς μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὄλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ' ἀνοιξες καὶ ξέρεις ὅσα ἐσὺ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσὺ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στήν ἀνετροπιά σου. Καὶ ποῦ τόπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νᾶρθει ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνετροπιά ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου; Τί ναι αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, ἄλλα τώρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρὶν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομψά· μὰ ἡ σοφὴ γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἀδικοῦν.

Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ 335
μὴν ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.

Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς
τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία — τάχα πῶς δὲν τῶθελες,

μέσα σου ὅμως τὸ ποθοῦσες — πόσον ἦσουν ταπεινὸς
σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τὶς θύρες σου ἀνοιχτὲς 340

εἶχες σ' ὄλους κι ἐχαιρέτας τὸν καθένα στὴ σειρά,
κι ἂν δὲν τῶθελαν ἀκόμα, νὰγοράσεις τὴν τιμὴ

μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτύς
τρόπους ἄλλαξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόσουν ὅπως πρὶν,
μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345

Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμὴ,
καὶ τοὺς τρόπους του νὰλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ

τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, ποὺ εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.

Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς, 350
πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ

τάχασες, ποὺ ἀέρας πρῦμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ
φώναζαν τὰ πλοῖα νὰφήσουν κι ἄδικα νὰ μὴ μοχθοῦν

στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,
μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355

κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώταες : « Τί πορεία
νὰβρω μὲς στὴν ἀποριά μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ

χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε
πῶς οἱ Ἄργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου

στὴν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360

καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου — μὲ βιάν ὄχι, μὴν τὸ 'πείς —
στὴ γυναῖκα σοῦ νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ

τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἄλλαξες τὴ γνώμη εὐτύς
κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὁποῦ τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τῶχουν πάθει· γιὰ νάρθοῦν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιᾶζον πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχρὰ
 πότε γιὰτὶ ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιὰτὶ αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη
 τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νάγωνιστεῖ, 370
 τώρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τὴ δική σου καὶ γιὰ σέ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτῃ τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὄπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπία.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἵταν τᾶδέρφια πέσουν σὲ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκῶσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιὰτὶ ντρέπεται ὁ καλός.
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; Ἵπές μου. Τί φυσομανᾶς ; 380
 Ποίος σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νᾶχεις ; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ ;
 Ἵσὲ καίει ἢ δική μου δόξα ; Ἵλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ 385
 νᾶχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὅ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβῆ,
 τάχα εἶμ' ἄμυαλος ; Ἵσὺ Ἵσαι πλειότερο, ποῦ ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἄπιστη γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλό σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροί· ἄλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τῶκαμε ἢ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσὺ.
 Πάρ' τους τώρα καὶ πολέμα· γιὰτὶ εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακῶδεμένους ὄρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἄδικη χαρὰν ἐσὺ
 τὴν κακή σου συγκοιμήτῃρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρῶν,
 ποῦ παράνομα ἔχω σφάζει τὰ δικά μου τὰ παιδιά.
 "Ὅλα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρὰ κι ὀρθὰ κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δὲ φρονιμέμεις, ξέρω τί θὰ κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐνάντια στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιά τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θὰ δείξεις πῶχαμεν ἓνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικούς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θάβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσέ 415

τὴν κόρη σου Ἰφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ

κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί,

κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θὰ χαρεῖς,

τόσον καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρῶ, 420

τάβρά τους πόδια πλάϊ σὲ βρῦση δροσερή,

Δ. Σάρρου.—Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

- καθώς και τᾶλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
καί στα χλωρά λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
Μὰ ἐγὼ μπροστὰ ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἔτοιμαστεῖς.
Κι ἡ κόρη σου πὼς ἦρθε, τῶμαθε ὁ στρατός, 425
γιατὶ γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἰδοῦν.
Ὅλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
Ἦ πόθησεν ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας 430
νὰ ἰδεῖ τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
τὴ φέρνουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ Ἄρτεμην.
Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν 435
γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσετε
τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιά
Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
γιατὶ ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρῆ.
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
καὶ τᾶλλα ἢ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.
Ὅϊμέ, ποῦθε νάρχισω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατάρτρεξε,
καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
Γιατὶ νὰ κλάψουν εὐκόλα μποροῦν αὐτοί,
καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
αὐτὰ δὲν πρέπουν. Τὴ ζωὴ μας κυβερνᾷ
τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπουμεαι,
καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπουμεαι,
στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
Καὶ τί θὰ πῶ πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
Πὼς θὰ τὴν ἀντικρύσω, πὼς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κοντά στά πάθια πού είχα μ' ἀποχάλασεν
 ἀκάλεστη σά μοῦρθε. Κι ὅμως φυσικό
 νάκολουθάει τήν κόρη της, παντρεύοντας
 καί δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
 θά μ' εὔρει. Κλαίγω καί τή δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θά τήν πάρει αὐτὺς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτὴ θά με ἱκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεῖα
 κι ἐσὺ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κοντά θά κλαίει κι ὁ Ὅρεσθης συγκινητικά, 465
 χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μοῦ τᾶχει κάμει αὐτά,
 σὰν πῆρε τήν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιοῦμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
 τῆ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιά τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσὺ εἶσαι νικητὴς κι ἄθλιος ἐγὼ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
 καθὼς καί στὸν Ἄτρεα, πού μᾶς γέννησε,
 νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρά 475
 καί τίποτε πλάσμενο, μόνον τί φρονῶ.
 Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
 κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσσα κι ἐγὼ,
 καί φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.
 Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στή γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
 μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.
 Δὲν πρέπει ἐσὺ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρομαι :
 νὰ χάνονται οἱ δικοί σου, κι οἱ δικοί μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευτῶ, 485
 μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
 Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

- γιά νάβρω τήν Ἑλένη, ἀντί καλοῦ κακό;
Μωρός πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
τί πάει νά πεῖ νά σφάζεις τὸ παιδάκι σου. 490
Μὰ κι ἡ καρδιά μου γιὰ τὴ δόλια κορασιά,
σὰν πού εἶμαι συγγενῆς τῆς μὲ πονεῖ βαθιά,
πού αὐτὴ γιὰ τὴν παντρεία μου θὰ θυσιαστεῖ.
Τί φταίει γιὰ τὴν Ἑλένη ἢ θυγατέρα σου ;
Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά,
κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
στῆς κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς 500
πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά;
Σωστά· καὶ τὸ μετάνοιωσα, γιὰτὶ ἀγαπῶ
τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.
- ΚΟΡΥΦΑΙΑ
- Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παπποῦδες σου. 505
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πίστευα
πὼς θάλεγες τέτοια σωστά, πού σου ἄξιζαν.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ
- Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρωτας
κι ἡ ἀχորταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριῆς πικρὴ. 510
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Κι ὁμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευκτη,
τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγὴ.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ
- Πῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάζεις πιά;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Ἄλο μαζί τῶν Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.
ΜΕΝΕΛΑΟΣ
- Ἄχι, σὰν πάλι στ' Ἄργος ξαναστείλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν θὰ ξεχύγω τῶνα, τᾶλλο θὰ με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμὸ εἶπε.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκόλο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντεις καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο ποὺ στοχάζομαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄν δὲν τάκούσω, πῶς μπορῶ νάποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεὺς σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἔχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἀργῖτες νὰ σταθεῖ
καὶ πεῖ ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεῖ γιὰ μὲ

πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἀρτέμιδα

530

κι ἔπειτ' ἄρνιοῦμαι· θὰ ἐρεθίσει τὸ στρατό

καὶ τοὺς Ἀργῖτες θὰ προστάξει, ἐσὲ κι ἐμὲ

σκοτώνοντας, νὰ σφάξουν καὶ τὴν κόρη μου.

Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θὰ μ' ἀρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν

μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτύς

535

θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

Ὅϊμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατὸ σὰν πᾶς,

νὰ μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἡ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου, 540
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἐσεῖς γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.

Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὄσοι ἀπόλαψαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἀφροδίτης τὶς πνοὲς καὶ δέχτηκαν πραϊκὰ 545
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τοὺς μανιασμένους οἴστρους,
 ποὺ ρίχνει σαΐτιές διπλὲς στὸν πόθο ὡς τὶς βουτᾶ, 549
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τῆ ζωῆ, κι ἄλλες τῆ φαρμακῶνουν.
 Πανώρια Κύπρη, σπῖτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.
 Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικοὺς τοὺς πόθους. 555
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρεῖα τὴν παραιτῶ.

Ἀντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὀδηγοῦν 560
 ἢ ἀνατροφή κι ἢ μάθησι. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιο χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν 565
 νὰ βλέπει τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰῶνια.
 Μεγάλο πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ 570
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπῖτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμή.

Ἐπωδὸς

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης, 575
 βαρβαρικὰ συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἔπαιζες σκοποὺς τοῦ Ὀλύμπου.
 Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίσι. 580

πού στήν 'Ελλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τήν 'Ελένη
 στά ἑλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπᾶς στά μάτια της,
 μὰ κι ἐσύ ἔποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στῆς Τροίας τήν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τήν 'Ελλάδα
 μέ στρατό καί μέ καράβια.

585

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄.

*Ερχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν 'Ιφιγένεια καί μέ
 τόν 'Ορέστη.

Η ΚΟΥΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Ανάπαιστοι

*Ω! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων!

590

Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιά ιδέστε
 τήν κοπέλα 'Ιφιγένεια, ιδέστε
 τῆ βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάραου τήν κόρη!

*Ἐχουν δά ἀπό μεγάλους βλαστήσει
 καί σέ τύχες λαμπρές ἔχουν φτάσει.

Για θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς

595

οἱ θνητοί, πῶχουν μοῖρα κακή.
 Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τῆ βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπό τάμαξι σὰ βγεῖ, μὴ σκοντάψει στὴ γῆ.

Μ' ἀβρὰ χέρια καί μ' ἦθος γλυκό,
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορά
 ἡ ξακουστή τ' 'Αγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση
 στὶς 'Αργίτισσες ξένες.

600

605

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτὸ θαρρῶ πῶς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου·

κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πῶς σὲ γάμους τυχεροῦς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάλτ' ἔσεις 610
 ἀπὸ τὰμάξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσύ ἔβγα ἀπὸ τὰμάξι τώρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἀβρὰ καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἔσεις, κοπέλες, πάρτε την στήν ἀγκαλιά 615
 κι ἀπὸ τὰμάξι βγάλτε την. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγό,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὀρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σὲ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδερφῆς σου τὴ λαμπρὴ χαρά:
 πὺ ἐσύ εὐγενῆς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό,
 τὸ γιό τῆς θεᾶς Νεραΐδας τὸν ἰσόθεο. 625
 Ἔλα σιμά μου, κόρη μου Ἴφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάϊ στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630

Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.

Ὡ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πῶτρεξα μπροστὰ
 γιὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νὰ τὰγκαλιάσω, πὺ τόσον καρὸ
 γιὰ νά σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλειότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ πὺ γέννησα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρά! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅμοια κι ἔσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλά μ' ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ' εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός.

645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου;

650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατὶ θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ πού λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καῖν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄν θὰ σ' εὐχαριστήσω, ἀνόητα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιᾶς.

655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγχοι καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλους θὰ κάψουν πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲς στὴν Αὐλίδα κάθισες πολὺν καιρό.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐκεῖ ποῦ ὁ Πάρης νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεις καὶ θὰ πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσὺ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθὼς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἀχ!

*Ἄς ταίριαζε κοντά σου νᾶπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεις κι ἐσὺ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνᾷς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχὴ μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μας ἔρθεις νικητής.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νά κάνω πρῶτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὁμως πρέπει τᾶγιο πρᾶμ' αὐτὸ νά ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θὰ ἰδεῖς· γιατί θά στέκεις στὸ βωμὸ κοντά.

675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ στήσουμε τριγύρω στὸ βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε!

Πήγαινε μέσα νά σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.

Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,
γιατί θά εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρόν.—

680

᾽Ω μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἀνοιξαν!

Παύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα
τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.

685

Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ,

κόρη τῆς Λήδας, ἂν ἐψυχοπόνεσα,

πού τ' Ἀχιλλέα θά δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.

Κι εἶν' ἢ παντρεῖα καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς

τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιά

σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρας πού παιδεύτηκε.

690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νά μὴ νοιώθω σου

τὸν πόνο· αὐτὰ θά πάθω, πίστεψε, κι ἐγὼ,

σὰ θά τὴ βγάζω νιόνυφη τὴν κόρη μου·

μὰ αὐτὰ ἢ συνήθεια τὰπρααίνει κι ὁ καιρός.

685

Τόνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ πού διάλεξε·

τώρα ποῦθ' εἶναι πὲς μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἄσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἢ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- ‘Ο Δίας· καὶ τὸν προεστὸ Αἰακὸ γεννᾶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τὸν Αἰακὸ ποιὸς γιὸς του διαδέχτηκε; 700
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τὴ βιά;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὴν τάζει ὁ Δίας, καὶ τὴ δίνει ὁ κύρης της.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καὶ ποῦ ἐγένεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χεῖρωνας. 705
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ποῦ λέν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς του ἢ ἡ Θέτη ἀνάθρεψε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ὁ Χεῖρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἦθη κακά.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιὸ σοφός. 710
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τέτοιος ἄνθρωπος θᾶναι ἄντρας τῆς κόρης σου.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν’ ἄσκημος.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στὴ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μας;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφεῖ. 715
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὸ μελετῶ· γι' αὐτὴν ἐτοιμαζόμεστε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θάχεις ὕστερα; 720
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἔμεις ποῦ τὶς γυναῖκες θὰ δειπνήσουμε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καλὰ· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; Ἄκου με. 725
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τί πρᾶμα; Νά σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἔμεις ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γαμπρός.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρισκῶμαι; 730
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τὶς κόρες μας νὰ γνοιάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφήσω τήν κοπέλα; Στή λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τῆ λαμπάδα θά κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νά εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπῖτι μοναχῆς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τους φυλάγουνται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπῖτι ἐγὼ,
τὸ τί στὸ γάμο χρειάζεται τῆς κόρης μας.

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Οἰμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τῆ γυναῖκα μου.
Σοφίζουμαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ.
Θὰ πάω στὸ μάντη Κάλχα νὰ ξετάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἢ πρέπει νᾶχει μιὰ γυναῖκα σπῖτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται.

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρά γυρίσματα θά φτάσει
 μέ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος,
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο, 755
 πού ἀκούω πῶς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὁρμή.

Ἐντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καί στήν ἀκρόπολή τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
 μέσ στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
 μέ πλοῖα γοργά κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλῦδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τὴν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καί κοντάρια καί λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καί κόψει τὰ κεφάλια 775
 τῶν Τρῶων καί τὴ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμέ νά ῥθει ποτέ μηδὲ καί στῶν παιδιῶν μου 785
 τὰ τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδὲς κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἢ μιὰ στήν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένη 790
 θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καί θά με σύρει
 μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρημαγμένη;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ πού λέν πῶς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τὸ Δία σὰν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγμένον, εἶτε
 ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

ΚΛΥΤ. ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΝΕΟ

ΧΕΔΙΑ ΑΥΤΗΣ ΜΕ

ΤΟΝ ΑΧΙΛΛΕΑ

"Ερχεται ὁ Ἀχιλλέας σὲ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πὼς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,

ὁ Ἀχιλλέας, στὴν σκηνή του τὸν ζητῶ;

Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριππο;

"Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους 805

τάφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,

κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·

τόσο ἄγριος στὴν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία μας.

"Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου· 810

κι ἄλλος ποιὸς θέλει ἄς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.

Τὴ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα

καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίππου τὶς ψιλὲς πνοές,

κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, ποὺ μοῦ λέν:

«Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιὰ 815

θάρθει ὁ καιρὸς στὴν Τροία νὰ κινήσουμε;

Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·

μὴν καρτερεῖς τὶς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

"Ω γιὲ τῆς θεᾶς Νεραΐδας, καθὼς ἄκουσα

τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγῆκα νὰ σε ἰδῶ. 820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ω θεία Ντροπή, ποιά νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη

τούτη γυναῖκα, ποὺ θωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρῶτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο

νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἐπαινῶ τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιά εἶσαι; Τί ἦρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό, 825

γυναῖκα ἐσὺ μὲς σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἡ Κλυταιμήστρα ἐγώ,
 κί εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγὼ
 τόχῳ ντροπή μου μὲ γυναικες νὰ μιλῶ.

830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξι χέρι σου
 δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχῃ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
 τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιξω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
 γιὲ τῆς θεᾶς Νεράϊδας τῆς θαλασσινῆς.

835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
 ἔξῃν ἂν σ' ὅ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
 σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπή ὀμιλοῦν.

840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
 κί οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἀτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἀπόρα μὲ τὰ λόγια μου·
 γιὰτὶ μ' αὐτὰ πού μοῦ εἶπες ἀπορά κί ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπείκαζε· κί οἱ δυὸ μας νάπεικάσουμε·
 γιὰτὶ κί οἱ δυὸ ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε.

845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
 ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεὶς περίπαιξε κί ἐσὲ κί ἐμέ.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

3

Μὴν τὰ προσέχεις ὄμως καὶ λησμόνα τα.

850

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματα.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς,
καὶ τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νὰ σᾶς πῶ.

855

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῖος μισάνοιξε τὴ θύρα; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δοῦλος εἶμαι, δὲν καυχιῶμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θὰ εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της

860

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἐσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἶστε τάχα μαγαχοὶ σας, ποὺ ἐδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαίν' ἔξω κι ἔλα ἴδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἦ προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσετ' ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά.

865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σέ ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προῖκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἀγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καί μου στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καί πλειότερο ἐγώ σένα ἀπὸ τὸν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θὰ μᾶς πεῖς. 870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὲ τὸ χέρι του θὰ σφάζει τὴν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριὰ ἀπὸ μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τὸν ἄσπρο λαιμὸ τῆς δόλιας κόβοντας μὲ τὸ σπαθί. 875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽ὦ τί χαλασμός πού μ' ἤϋρε. Μὴν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐχει τὰ μυαλά του, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ ποιό λόγο; Ποιὸς ὀλέθριος δαίμονας τὸν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιὰ νὰ ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγώ κι ἐκείνη, πού θὰ σφάζει ἕνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρὸς τὴν Τροία, γιὰ νὰ λάβει τὴν Ἑλένη ὁ ἄντρας της·

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιὰ ν'ἄρθ' ἡ Ἑλένη πρέπει ἡ Ἴφιγένεια νὰ χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί· ἔταξε θυσία τὴν κόρη σου στὴν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅϊμέ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἀφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τᾶμαθες αὐτὰ πού λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στή σφαγὴ τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τᾶφερεις σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὁ Μενέλαος μοῦ τὸ πῆρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τάκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάξουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πεφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάποντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στῆς θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμάρι θᾶχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὲ τῆς θεᾶς, στὴ συμφορὰ μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτήν,
 πού, ἂν καὶ ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θὰ γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερνα γιὰ σέ, 904
 τῶρα στὴ σφαγὴ τὴ δίνω· καὶ ντροπὴ θᾶναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾷς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτήν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιάς.
 Ναί, στὴ μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού ἔγγιζω· τὸνομά σου μὲ χαλνᾷ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμὸ δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενὴς δὲν προσγελᾷ μου· ὁ Ἄγαμέμνωνας, τάκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμὸς θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἡ μεγάλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται 920
 καὶ μέτρια στὴν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τὴ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἡ βσθυγνωμιά. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς Ἄτρεϊδες, ὅταν κυβερνοῦν καλὰ,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στὴν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σεπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

- ἀφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σὲ σιμπόνεσε.
 Ποτὲ δὲ θὰ σφαχτεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἢ κόρη, ποὺ δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατὶ ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θάναι πιὰ 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιὰ μὲ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτην.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἐνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνα
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στὰ ὕγρα τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης ποὺ μὲ γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θάγγιξει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ μὲ τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἀλλιῶς μονάχα ἢ πολιτεία ἢ Σίπυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἢ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιὰ δὲ θάκουστεῖ. 955
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἐτοιμαστεῖ
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 ποὺ λέει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰτ' ὁ Ἀγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπεν ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτὸς
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμὲ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάννα της.
 Θὰ τῶδινά στοὺς Ἕλληνες, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναύξήσω δὲ θάρνιόν μου τὸ κοινὸ καλὸ.

Μὰ τῶρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρονοῦν,
καὶ κάνουν ὅ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970
Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθὶ μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, ποῦ θὰ τὸ βάψω μ' αἷμα φονικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεὶς.
Ἦσυχη μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θὰ γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄχ· πῶς νὰ σ' ἐπαιέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πῶς κολακεύω, μῆτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοὶ, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἐπαινοῦν. 980
Ντρέπομαι μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985
Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
ποῦ ἐσύ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσύ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς.
Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλά· 990
κι ἂν ἐσύ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.
Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἀλλ' ἂν τὸ δέχεσαι,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή, 995
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνά φέρνουν τιμὴ.
Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεταιαι ἡ ντροπή.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτέ νὰ φέρεις μπρός μου ἐσύ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ.

γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζὶ 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγορίες ἀγαπᾷ.

Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μή,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὶς συμφορές.

*Ἄκουε καὶ μάθε πὼς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005

Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάχεις καλὸ, γιατί βοηθᾶς τοὺς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ἄς πείσουμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλός, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὁμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἐλπίδα κρύα· ἀλλ' ὁμως τί νὰ κάμω πές.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015

τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατὶ ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλὰ,

μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν, 1020

ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά.

Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θᾶναι εὐχάριστο

σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα ποῦ εἶπες! *Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θὰ σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρὴ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στὸ πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεὶς
 σκιαγμένη νὰ διαβαίνεις· καὶ μὴν ντρόπιαζε 1030
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, ποῦ ὁ Τυνδάραος
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνας,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Κι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος ποῦ εἶσαι θὰ εὐτυχεῖς· 1035
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε πιά ;

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέρονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χορούς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιὰ βοή στὸ Πήλιο, τότε ποῦρθαν 1040
 μὲ τὶς ὠραῖες πλεξίδες τοὺς οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μὲς στὸ τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στῆ γῆς τὰ πόδια τοὺς μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγούδια, 1045
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης,
 ἢ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία, 1050
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθουλά κροντήρια.
 Καὶ στὴν ἀσπρειδερεὴ ἀμμουδιὰ πενήντα νιὲς Νεραΐδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στὸ γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα στ' ἄλογά του 1060
 ἦρθε στὸ δεῖπνο τῶν ἐῶν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.

Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν: «ἽΩ κόρη τοῦ Νηρέα,
τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, ποὺ ξέρει ἀπὸ μαντεῖες, 1065
στὴ Θεσσαλία μέγα φῶς μιὰ μέρα θὰ γεννήσεις·
μὲ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θὰ φτάσει
στοῦ Πρίαμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάψει, 1070
φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἥφαιστου,
ποὺ δώρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεὰ του μάνα,
τὴ Θέτη, ποὺ τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»

Ἐπωδὸς

Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θὰ στεφανώσουν τώρα 1080
τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
βουνήσια, ἀπὸ τὶς πέτρινες σπηλιές της, ποὺ τὴ φέρνουν
γιὰ τὴ θυσία ἀπείραχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου
θὰ κόψουν· ποὺ δὲν ἔζησες ἐσὺ μὲς στὰ σουραύλια 1085
καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητά, μὲν ἔχεις μεγαλώσει
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἰναχίδη ταίρι.
Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
μπορεῖ νὰ κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἡ ἀσέβεια
τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
ἀπὸ τὸν κόσμο ἡ ἀρετὴ; κι ὅταν νικαίει τοὺς νόμους 1095
ἡ ἀνομιὰ, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται ὅλοι
γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴ μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

0 ΑΓ. ΒΛΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΔΙΕΤΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγῆκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
τὸν ἄντρα μου, ποὺ λείπει τώρα ὦρες πολλές.
Καὶ δακρυσμένη ἡ δόλια θυγατέρα μου 1100
πολλοὺς συνάλλαξε ὀδυρμούς, σὰν ἄκουσε
τὸ θάνατο, ποὺ μελετᾷ ὁ πατέρας της.
Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πῶρχεται
κοντά μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
πὼς κάνει στὰ παιδιὰ του πράματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιὰ καλό,
 νὰ σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπὸ τὴν κόρη μας,
 ποὺ νὰ τὰκούει δὲν πρέπει, σὰ μελλόνυμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί εἶναι αὐτὸ ποὺ βρήκες τὴν περίσταση;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στὴ θυσία τὴν κόρη μας· 1110
 κι εἶν' ἔτοιμα καὶ τὰ νερὰ γιὰ τὶς σπονδὲς
 καὶ τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτικὴ φωτιά,
 καὶ τὰ μοσκάρια, ποὺ τὸ μαῦρον αἷμα τους
 θὰ τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιὰ τὴ θεὰ Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λὲς μὲ λόγια, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου 1115
 δὲν ξέρω πῶς μποροῦσα νὰ τὰ πῶ καλά.—
 Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
 τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καὶ στὰ πέπλα σου
 τὸν ἀδερφό σου Ὀρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
 Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
 Ὅσο γιὰ τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θὰ τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καὶ θλιμμένη κάρφωσες
 στὴ γῆς τὰ μάτια, καὶ κρατεῖς τὰ πέπλα ἔμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νάρχισω, οἶμέ, νὰ πῶ τὰ πάθια μου;
 Γιατί ἐγὼ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε· 1125
 δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
 μὲ σύγχυση καὶ ταραχὴ στὸ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θὰ σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτὸ μή με προστάξεις· μόνον ρῶτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦσυχασε· στὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικά ρωτᾶς, θάκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μὴ μου τὰ λὲς ἀλλοιῶς.

1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἵ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιὰ στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποῖός σ' ἔφταιξε ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα τὸ ρωτᾶς αὐτό ;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν.

1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἵλα ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἵ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοὶ σου στεναγμοὶ
τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπο νὰ μοῦ πτεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιὰ ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ

κι ἀνεντροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας ψέματα ;

1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλήσω ξέσκεπα,

δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιῶσω αὐτὸ —
δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπραξες.
 Τότε τὰ δύο μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιά,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεις
 πῶς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη, καὶ πάσκιζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλὸ, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπάνιο σ' ἄντρα νᾶβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσὺ τῆ μιὰ μ' ἀποστειρεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τῆ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πεῖς ; λέγε, ἢ πρέπει νάπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νᾶβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρὰ, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νάγοράσουμε 1170
 μὲ τὴ χαρὰ μας. Κι ἂν θάφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιὰ θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὅλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας τὴν : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —.
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιά σου, ποὺ μᾶς παρατάς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπόν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσὺ γενοῦ.
 Καλὰ θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μά τότε ποιές εὐχῆς θὰ πείς ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχροῖ ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχηθοῦμε τῶν φονιάδων τὸ καλὸ. 1190

Καὶ θάγκαλιάσεις τὰ παιδιὰ σου σὰν ἐρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιὸ τὰ μάτια του ;
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιον τους ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστησ ; ἢ φιλοδοξεῖς 1195

νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ;
Πόμπρεπε δίκαιο λόγο στοὺς Ἀργεῖους νὰ πείς :
« Θέλει', Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τὴ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».
Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στοὺς Δαναοὺς· 1200

ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.
Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταιχτρά με τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχῆς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλὰ.
Κι ἂν ὅμως καλὰ τὰ εἶπα, μὴ σκοτώνεις πιά
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου την, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τους
πρέπ' οἱ γονεῖς νὰ σώζουν· ποιὸς τάρνιεται αὐτό ; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τίς πέτρες τὸ τραγοῦδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγεινε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορῶ. 1215
Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριον στὰ γόνατα
σοῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, ποῦ σοῦ ἐγέννα αὐτὴ.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ὅς χαρῶ τὸ φῶς·

- καὶ μὴ με βιάζεις τᾶφαντα τῆς γῆς νὰ ἰδῶ.
 Πρώτη σὲ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ· 1220
 καὶ πρώτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καὶ γλυκὰ χὰδια σῶδωκα καὶ μῶδωκες.
 Καὶ μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θὰ σε ἰδῶ
 σὲ σπίτι ἀντρὸς εὐτυχισμένη μιὰ φορά,
 νὰ ζεῖς καὶ νὰ προκόβεις, καθὼς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 ποὺ τώρα μὲ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θὰ σε δεχτῶ
 γέροντα πιὰ γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νὰ πληρώσω, ποὺ μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λησμονᾶς καὶ θέλεις νὰ σκοτώσεις με.
 Μὴ, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καὶ στὸν Πέλοπα,
 καὶ στή μάνα μου αὐτή, ποὺ ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεύτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἦρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κἂν νὰ τῶχω σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἄδερφέ, 1240
 εἶσαι μικρὸς νὰ με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ
 κλάψε, καὶ τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νὰ μὴν πεθάνει ἡ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὶς συμφορές.
 Νὰ σὲ παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κἂν τὰ νιάτα μου.
 Ναί, σὲ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτός,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θὰ σοῦ ἴπῳ κοντολογίης :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὅποιος ζητάει τὸ θάνατο θᾶναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρὰ καλὴ θανή.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καὶ τὸ γάμο σου

πικρά οἱ Ἄτρεΐδες σκάζουν καὶ τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ καὶ τί ὄχι· ἀλλιῶς θά ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγώ ;
 Βλέπετε πόσος καραβόφραχτος στρατός,
 κι Ἑλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 πού νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲ μποροῦν,
 μῆτε νὰ πάρουν τάκουσμένο κάστρο της,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατός ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 καὶ πάψει τους νάρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 πού στ' Ἄργος θὰ σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμό.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἢ Ἑλλάδα, πού εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ ἔναι ἀνώτερη ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περνᾶ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νάρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τὶς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄνάπαιστοι

Ἦ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμέ μὲ τὸ χάρο πού σ' ἤῤρε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη καὶ φεύγει ὁ γονιός σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δυό μας
 ὅμοια κλαῖμε τὴ μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
 καὶ τῆς Ἰδίας βουνά, πού σ' ἔσ᾿
 εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
 τρυφερό ἀπὸ τῆ μάνα του βρέφος
 μιὰ φορὰ γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
 τὸ παιδί του τὸν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
 ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
 πού μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
 στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
 πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεράϊδων, 1295
 καὶ λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
 τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδι' ἄνθη
 κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φορὰν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
 κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
 μέ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·
 γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχίωνταν,
 γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
 πού κοιμώνταν μαζί μέ τὸ Δία
 στῆ θεϊκὴ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
 γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
 γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
 Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἐμένα,
 μὰ στοὺς Ἕλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σὲ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τῆ δόλιαν ἐμένα,
 ἄχ μονοῦλα, μονοῦλα,
 φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
 Ὡ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρὴ 1315
 πικρὴν εἶδα τῆ μαύρην Ἑλένη,

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

καὶ φονεύομαι, χάνομαι, οἶμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.
 Ὡς ἡ Αὐλίδα στοὺς κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρύμνες δεχτεῖ 1320
 καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροία νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριππο ἀέρα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,
 πούπραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὖρα, 1325
 καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
 καὶ χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τ' ἀναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιὰ νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ
 μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330
 τί πολὺπαθη ποῦναι ἢ γενιὰ τῶν θνητῶν
 τί πολὺπαθη ποῦναι!
 Τί κακὸ στοὺς ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἢ μοῖρα τους γράφει νὰ πάθουν!

ΧΟΡΟΣ

Ἄχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στοὺς Δαναοὺς. 1335
 Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπῶπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τῶχες πάθει, κόρη μου.

Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλεύς.

Η ΓΕΝΝΑΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

Μάνα μου, πλῆθος ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμάς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ξεσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφτῶ. 1340

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντρέπομαι τὸν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μοῦ φέρνει τῆς παντρειάς μου ἢ ἀτυχιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ περίσταση δὲν εἶσαι πιὰ γιὰ ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε· καὶ δὲν εἶναι νὰ ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέννα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δὲ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἄργῆτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιὰ λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιὰ τὴν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νὰ τὴ σφάξουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ δὲ λέγει ὄχι κανεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ σ' ἕναν κίντυνο ἤρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νὰ με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τὴν κόρη μου βοηθᾷς ;

1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῖός θάπτοτολμοῦσε νὰ σοῦ ᾿γγίξει τὸ κορμί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾿Ολ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦναι ὁ Μυρμιδονικὸς στρατὸς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἐχτρὸς πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖᾶς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ μὴ σφάξουν τὴ δική μου τὴ μελλονύφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

5351

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

ποὺ ὁ γονιὸς τῆς μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγὲς τοὺς μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾿Ο λαὸς εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

- ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Θὰ χαροῦμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Δὲ θὰ σφάξουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ὅχι, θέλοντάς μου.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Θᾶρθρον νὰ μ' ἄρπάξουν τὸ παιδί ;
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ὁ Ὀδυσσεύς θὰ φέρει μύριους.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Αὐτὸς ὅλος.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Θέλει ὁ ἴδιος, ἢ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Μὰ ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Θὰ τὴν πάρει στανικῶς ; 1365
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τότε τί νὰ κάνω ἐγώ ;
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Νὰ κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἔτσι πιά δὲ θὰ σφαχτεῖ.
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Μὰ γιὰ τοῦτο θᾶρθθαι ἐκεῖνος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ·

γιατὶ βλέπω ποὺ θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.

Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370

Γιὰ τὴν προθυμίᾱ τὸν ξενὸ δίκιο νὰ παινέσουμε.

Κοίταξε ὅμως κι ἐσύ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,
δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.

*Ἀκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπήκε μὲς στὸ νοῦ :

θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ 1375

τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπειά.

Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :

τώρα ὅλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ·

τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός
σ' ἐμέ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν 1380

τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τὶς γυναῖκες πιά νάρπουν,
σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγή.

*Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θάχω δόξα ζηλευτή,
καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.

Καὶ δὲν πρέπει τῆ ζωῆ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ. 1385

Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.

Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιὰ,
σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἔχτροὺς

κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ
ποὺ εἶμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὅλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ; 1390

Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θάχω νάντιλογηθῶ ;

*Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστῆ
μ' ὄλους τοὺς Ἀργεῖους γιὰ χάρη μιᾶς γυναίκας καὶ χαθεῖ.

Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ.

Κι ἂν ἡ Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμεῖ, 1395

στὴ θεὰ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητὴ πῶς ἤμπορῶ ;

*Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν
θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ

τὸνομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμέ εἶν' αὐτὰ. 1399

Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν
κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι οὐτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικὸ ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὄμως κακὴ σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα. 1405

Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτή, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τὰ εἶπες καλὰ κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.

Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύψει στὸ θεϊκὸ χρησμό,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τἀναγκαῖα λογάριασες. 1410

Καὶ πλείοτερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου,
τὸ φυσικὸ σου βλέποντας τὸ εὐγενικὸ.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπίτι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τῆ Θέτιδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μή, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κάν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἠμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικὰ
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεί κανεῖς ;
Ἄλλ' ὄμως ἴσως καὶ νἀλλάξεις φρόνημα.
Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγὼ. 1425

Θάρτῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλαῖι στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἴδεις πλαῖι στὸ λαιμὸ σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ ναὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τοῦτα τᾶρματα σὲ καρτερῶ. 1430

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα άμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Έχω τόν πόνο ή δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή με δειλιάζεις· κι άκου νά σου πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὄ,τι θέλεις άπό μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,

μήτε με μαύρους πέπλους νά περιντυθεις.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αυτό πῶς τό είπες, άφοῦ σ' έχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι· θά ζῶ, κι έσύ γιά έμέ θά φημιστεΐς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς είπες ; Νά μήν κλαίω τή ζωή σου έγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι, διόλου, δέ θά ύπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πῶς ; Δέ φκιάνουν τάφο πάντα στούς νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνημα μου εΐν' ὁ βῶμός τῆς θεᾶς κόρης τοῦ Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' άκούσω· κι ὀμιλεΐς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν εύτυχής και τῆς Έλλάδας λυτρωτής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί νά πῶ στις άδερφοῦλες σου άπό σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μηδ' αυτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πῶ άπό σένα στα κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· καὶ τὸν Ὀρέστη ἀντρείωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄγκάλιασέ τον ποῦ δὲ θὰ τὸν ξαναἰδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἀγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μὲ βόηθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νὰ μὴ μισᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θὰ τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, καὶ τοῦ Ἄτρεά ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θὰ με πᾶει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ λὲς καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντας. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτὸ ἔναι γιὰ τίς δυὸ καλύτερο.

Κι ἂς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος

μὲς στὸ λιβάδι τῆς θεᾶς, ποῦ θὰ σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δὲ θὰ γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφήνοντας τὴ μάνα ; 1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ' ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου
στοῦ Δία τὴν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.
Μ' εὐλάβεια ἄς στέκουν οἱ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερὰ
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά 1470
μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου
δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιὰτὶ ἔρχομαι
νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναοὺς.

Πρὸς τὸ βωμὸ ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα 1475
τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶ·

Φέρτε στεφάνια, δότε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου
νὰ στεφανώσω ἐγώ.

Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερὰ στῆς θεᾶς τριγύρω ἔλατε 1480
τὸν ἱερὸ ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε
τὸν ἱερὸ βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει 1485
τῆς θεᾶς τὴν προσταγή.

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στὴ θυσία 1490
χρειάζεται σιγή.

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνδοξολογᾶτε
τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,
ἐδῶ, ποῦ σταματοῦν γιὰ μὲ πολεμικὰ κοντάρια, 1495
στ' Αὐλιδικὰ στενά,

ἽΩ μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκῆνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λῆς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεςες ἐσὺ 1500
 νὰ γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καὶ πρόθυμα τῆ ζωῆ μου
 θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτῆ.

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμῆ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

᾽Ω μέρα λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαῖρε· 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῆ
 καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
 Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τῆ σκηνῆ καὶ προχωρεῖ ἀφοβα πρὸς τὸν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ:

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ιδέστε τῆ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Τρώων 1510
 πᾶει στὸν βωμὸν ἐμπρός.
 Στὴν κεφαλῆ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τῆ ραντίζουν
 μὲ τὸ ἱερὸ νερό.
 Καὶ τὸν αἵματοδίψαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει
 μὲ τὸ αἷμα τῆς τάγνό. 1515
 Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
 μὲ δροσονέρι ἐκεῖ,
 κόρη, ὁ γονιὸς σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ θέλει
 στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ. 1520

Ἀντιστροφή

Μὰ στὴ μεγάλη θεὰ Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νὰ βγοῦνε σὲ καλό.
 Σεβάσμια θεά, σὰ χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε 1525
 στὴ χώρα τῶν Φρυγῶ
 τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἀπιστῆ τὴν Τροία,
 καὶ δῶσε ἐσὺ θεὰ
 νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιῶν

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ή 'Ελλάδα δόξα
λαμπρή παντοτινά. 1530

Η ΘΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΥΜΑ

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἦ Κλυταιμήστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θὰ πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Άκουσα τή φωνή σου κι ἦρθα ή δύστυχη
λαχταρισμένη ἀπό τρομάρα φοβερή,
μήν ἦρθες νά μου φέρεις κι ἄλλη συμφορά
κοντά σέ τούτην. 1535

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

*Όχι, γιὰ τήν κόρη σου
θέλω σπουδαία νά σοῦ πῶ και θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπόν γιὰ πές μου γλήγορα και μήν ἄργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλή κυρά μου, θὰ τὰ μάθεις καθαρά,
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἄν δέ σκοντάψει ή γνώμη μου
και μοῦ μπερδέψει λέγοντας τή γλώσσα μου.

1540

Τήν κόρη σου ὀδηγώντας καθῶς φτάσαμε
μέσ στ' ἄλσος και στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης
λιβάδια, ποῦ ὄλος ὁ στρατός συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

1545

Και καθῶς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας
τήν κόρη ποῦ βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τή σφαγή
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του

και κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του.

1550

Κι αὐτή πλάι στοῦ γονιό της ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : « Κοντά σου ἦρθα, πατέρα μου,
και τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τήν πατρίδα μου
και γιὰ ὅλην τήν Ἑλλάδα στοῦ βωμὸ τῆς θεᾶς
πρόθυμα δίνω νὰ τὸ θυσιάσετε,
σάν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

1555

Μέ τή θυσία μου εἶθε νὰ εὐτυχῆσετε
και νιφηφόροι στήν πατρίδα νᾶρθετε.

Τώρα κανείς νά μή με ἔγγιξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιὰ, θά δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὅλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετή.
 Κι ἀφοῦ στή μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχή·
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε 1565
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τῆ θήκη ὡς τῶσυρε,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμὸ τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τῆ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρὸ σου φῶς,
 δέξου τὸ θυμὸ αὐτὸ πού σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἷμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νὰ πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νὰ χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ, 1580
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ :
 τοῦ μαχαιριοῦ τὸ χτύπο θᾶκουσε ὁ καθεῖς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θέαμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 πού ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἔλαφίνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, πού ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἷμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « ὦ ἀρχηγοί μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τῆ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμὸ, ἔλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἀντὶ τῆς κόρης θέλει πλειότερο,

- μη μολευτεί ὁ βωμός της μ' αἷμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρισμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρεψε
 κι ἔπρεχε στὸ καράβι του, ποὺ πρέπει εὐτύς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιὰ νὰ φήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἡφαίστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θῦμα, ὁ Κάλχας προσευήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τ'ἀνέλπιστα· 1610
 'ποιοὺς ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποὺ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- Ἦ κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτά,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρὸ σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτός του ὁ βασιλάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ μόνος του τὰ λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ 'ναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄνάπαιστοι.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στή Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στ. 1—163)

6. κ.έ. **Τάστρο τὸ λαμπρό . . . στήν ἐφτάσπερη Πούλεια σιμά.**
Τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔχει: «Τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει (σεῖριος ἔγγυς τῆς ἑπταπόρου Πλειάδος ἕσσων ἔτι μεσήρης;» Ἔγινε καὶ γίνεται μεγάλη συζήτηση ἀπὸ τοὺς φιλολόγους γιὰ τὸ ἀστρο αὐτό. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι εἶναι ὁ Σείριος ἀστήρ, ἄλλοι ὁ Aldebaran, ἄλλοι ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνὸς (J.E. Harry, 1915), καὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἕνας λαμπρὸς πλανήτης κοντὰ στὶς Πλειάδες (H. Weil, Δ. Βερναρδάκης, A. E. Hausmann). Καὶ σήμερα ἀκόμα τραγουδοῦν στήν Ἠπειρο (Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, Κούρενα καὶ ἀλλοῦ) τὸ τραγούδι :

Ἄπ' ὄλα τᾶστρα τοῦρανοῦ —

ρηγο—ρηγοπούλα μου—

κανένα δὲ μ' ἀρέσει,

ρηγοπαπαδοπούλα μου—

κι ἐκεῖνο τᾶστρι τὸ λαμπρό, ποῦναι σιμὰ στήν Πούλεια

νά μοῦ τὸ χάριζ' ὁ οὐρανός, νὰ μοῦ τῶδινε ἡ Πούλεια!!.

Πρβλ. καὶ Ἄραβαντινοῦ Συλλογὴν Ἠπειρ. ἀσμ. (1880) σ. 252.

Σ' ἄλλο τραγούδι λέγεται : «ἔξ ἀστέρια σέρνει ἡ Πούλεια».

Γιὰ τᾶστρα καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς κατὰ τὶς λαϊκῆς δοξασίαις ἴδε τοῦ ἀοιδίμου Ν.Γ. Πολίτου τὰ Λάογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Β, 180 κ.έ.

11. **Εὔριπος.** Ὁ πορθμὸς τῆς Εὐβοίας, κοινὰ Ἐγριπὸς. Ἄπ' αὐτὸν Ἐγριπὸς ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐλέγονταν καὶ ὄλο τὸ νησί τῆς Εὐβοίας. Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ πορθμὸς ἐλέγονταν canal de Négreponte καὶ τὸ νησί Négrepont.

13. **Αὐλίδα.** Σήμερα Βαθύ. Εἶναι στὸ μέρος τῆς Βοιωτίας. Τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ Χαλκίδα ὁ πορθμὸς Εὔριπος.

30. **Ἀτρέας.** Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενέλαου, οἱ ὅποιοι ἀπ' αὐτὸν ἐλέγονταν καὶ Ἀτρεῖδες.

39. **Πινακίδι.** Ἀπὸ πεύκινο ξύλο ποῦ ἔγραφαν. Ἴδε Ἰππόλυτοῦ μου, σημ. στ. 1253.

49—114. Ὁ ἀδύνατος αὐτὸς πρόλογος τοῦ Εὐριπίδη, τὸν ὅποιον ψέγουν πολλοὶ κριτικοί, ἔγινε γιὰ χάρη τῶν θεατῶν. Δίνει περιλήψη ὅλης τῆς τραγωδίας.

49. **Θεσιάδα Λήδα.** Ὁ Θέστιος ἦταν βασιλιάς τῶν Αἰτωλῶν. Ἡ θυγατέρα του Λήδα εἶχε παντρευτεῖ τὸν Τυνδάραο, βασιλιά τῆς Σπάρτης, καὶ ἐγέννησε τρεῖς κόρες, τὴ Φοῖβα, τὴν Κλυταιμίστρα καὶ τὴν Ἑλένη, τὴν ὁποῖαν Ἑλένη ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος τὴν ἔδωκε, καθὼς καὶ τὸ

θρόνο του, στὸ Μενέλαο. Τὴ Λήδα τὴν εἶχε ἐρωτευτεῖ ὁ θεὸς Δίας, καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπολλάξει μεταμορφώθηκε σὲ μακρολαίμη κύκνο (στίχ. 795). Ἐπὶ τὸ Δία ἐγέννησε ἡ Λήδα τοὺς δυὸ Διοσκούρους (ἀγῶρια τοῦ Δία): τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεῦκη, ποὺ ζοῦσαν στὸν οὐρανὸ (πρ. στ. 770) καὶ τὴν Ἑλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάραου Ἑλένη.

71. **Φρυγῶν** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ἴδας μαντριά**. Ἴδῃ ἐδῶ εἶναι βουνὸ τῆς Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περιφήμος μάντης.

95. **Ταλθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιατῆς. Οἱ κήρυκες εἶχαν καὶ τὴν ἐκτελεστική ἐξουσία, κι ὅταν τὴν ἀσκοῦσαν κρατοῦσαν σκῆπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Ἀχαιοί**. Οἱ Ἕλληνες ἐλέγονταν αἱ Δαναοί (135), κι Ἄργεῖοι (532, στή μετάφραση Ἀργίτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Εἶναι τὰ περίφημα κάστρα τῆς Μυκῆνας, ποὺ καὶ σήμερα θαυμάζονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν πῶς τὰ ἔχτισαν οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Τοῦ Ἥλιου τὸ τετράζυγο (ἢ τετράλογο) πύρινο ἀμάξι** (ἄρμα) τὸ ἔσερναν τέσσερ' ἄλογα (πῦρ τεθρίππων τῶν Ἀελίου). Πρβ. Ν.Γ. Πολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Β'. 110: «Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημόδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164—302)

170. **Ἀρέθουσα**. Βρύση τῆς Χαλκίδας. Ὑπῆρχαν κι ἄλλες τρεῖς ἀκόμα ξακουστὲς Ἀρέθουσες: στὴ Συρακούσα (τῆς Σικελίας), στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Ἰθάκη.

184. **Κύπρη**. Ἐλέγονταν ἡ Ἀφροδίτη ἢ ἴδια καὶ Παφία καὶ Κύθηρεια. (Ἴδὲ στὸν Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιὰ τὴ φιλονικία της μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἥρα ἴδὲ καὶ στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν πολεμιστῶν τῆς Τροίας πρβλ. καὶ Ἰλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος**. Βασιλιάς τῆς Φυλάκης, στὴ Θεσσαλία, ἀρχηγὸς τοῦ Θεσσαλικοῦ στρατοῦ. Πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες ἐπήδησε στὴν Τρωϊκὴ γῆ (Ὀμήρου Ἰλιάδ. Β, 695), ἀλλὰ καὶ πρῶτος σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν Ἔκτορα.

196. **Τὰ ζάρια**. Οἱ ἀρχαῖοι τάλεγαν πεσσοῦς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιὸς τοῦ Ναυπλίου (ποὺ ἱδρυσε τὴν Ναυπλίαν). ἔγγονος τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνα, φημισμένος γιὰ τὴ φρόνησή του καὶ τὴν εὐρεσιν τῶν γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, καὶ τῶν «ψήφων καὶ πεσῶν καὶ κύβων καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν» κατὰ τὸν Σουΐδαν.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς τοῦ Ἄργους. Πρβλ. Ἰλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ἡρώας ἀπὸ τὴν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ὁ περίφημος Ὀδυσσεύς, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά μὲ βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

205. **Νιρέας.** Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (ἰδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στὴ Θεσσαλία, ὁ ἥρωας τῆς Ἰλιάδας κι ὁ ἀντρείότερος κι ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἑλληνας ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στὴ μουσικὴ καὶ στὴ γιαντρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσης Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (ἰδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου κι ἔγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τὶς Φερές. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλιά τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἴονιο πέλαγος, κοντὰ στὶς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου (Ἀσπροπόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Τάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικῶτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ κι ὁ Εὐριπίδης τὶς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303—542).

317—401. Τροχαικὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855—916 καὶ 1338—1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρη.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Ἰδὲ Ἰππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἑκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Ἰδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὅλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. **Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά: πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πανουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκη νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλιά Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543—589)

543. **Καλόδυχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἄριστον) σ' ὄλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μῆδεια 627, Ἴππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητῆς καί μελοποιῶς ἀπὸ τῆ Φρυγία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσύα. Οἱ Φρυγικὲς φλογέρες (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλιδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεείας δ, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαινῶν φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καί τότε καί τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590—750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (ἰδὲ σημ. στ. 207). Γιά τῆς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδὲ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικὰ Σύμμεκτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικὸν Ἑλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καί τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιὰ τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακὸς** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἰδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χείρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χείρωνας γιὸς τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καί τῆς πολεμικῆς, γιαιτρικῆς καί μαντικῆς γνώσεως του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιαιτρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροί ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὀμηρο) ὅτι ἀπὸ τῆ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἄνθρωποι κι ἀπὸ τῆ μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ θφία, ἡ ὁποία τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καί χύνεται στὸν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῥαίων νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνη) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἰσιος γιῶνός γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στὴ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἐσφαξες** (προτήλεια δ' ἦδη παιδὸς ἐσφαξας θεῶ); Προγάμια ἢ προτέλεια ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσφερναν θυσία στὸ θεῶ Ἡρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορά στὴν ἐκκλησιά καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχὲς λέγεται τέλεια (τρισύλλαβον). Ἔτσι στὸς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) με ὕγεια».

732. **Στὴ λαμπάδα ποιόν;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μῆδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίτιστα θεῶ.** Ἡ Ἡρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεῶ τοῦ Ἄργου, ἡ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751—800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόεντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποὺ εἶχε «ἀργυροεῖδεις δίνας».

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιον.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτῆς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπεὶ δὲ ὁμως δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεύει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεύει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἡ φόνισσα γυναίκα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιὰ τοῦ Δία ἀπὸ τῆ Λήδα, ποὺ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἰδὲ σμ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἰδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδὲς καὶ Φρύγισες.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν με τοὺς Τρῶες, με τοὺς ὁποῖους πολλὲς φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἴδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδῃ Ἑλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801—1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἴδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν στὶς τίμιες νιῆς γυναῖκες νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἔμπρὸς σ' ἓνα ξένον καὶ νὰ ὀμιλοῦν θαρρετὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα στὴν Ἡπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **Ἦ θεία Ντροπὴ** (Ἦ πότνια Αἰδώς). Ἡ **Ντροπὴ** (Αἰδώς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855—916. Στιχομυθία σὲ τροχαϊκὸ τετράμετρο. Ἴδὲ σημ. 317—401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα ποῦ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ ἑγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἴδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νάχεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ στὶς Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μήδεια 1090 κ.έ. Καὶ ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἡλέκτρα 770 κ.έ. Καὶ ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἐπτὰ ἐπὶ Θῆβ. 1031. Τὶς ἴδιες σκέψεις κάνει καὶ ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἴδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἴδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ ὁμίμου βουνοῦ. Ἄπὸ κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036—1097)

1036. **Μὲ Λιβυκὲς φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραύλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἑλένη σ. 170, Ἄλκηστ. 346. Πρβλ. καὶ Φρυγικὲς φλογέρες, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ καλαμοσουαῦλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοσεσᾶν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένον Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος = Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πῶς τὸ Γανυμήδῃ τὸν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανόν.

1056. **Πενήντα νιῆς Νεράϊδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόρα Νηρέως) Ἴδὲ καὶ στ. 1295). Γιὰ τὶς Νεράϊδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ αἰδίδιμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἴδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μου σημ. στ. 35.

1060. **Στὸ δείπνο τῶν θεῶν τοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.** Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότηι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γιὰ τὸ Βάκχο ἰδὲ Εἰσαγωγὴ μου στὸ Ἄρχαϊο δρᾶμα σ. 9 καὶ Ἀντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064—6 **Χείρωνας.. Μυρμιδόνες:** ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098—1629)

1071. **Ὁ Ἥφαιστος,** γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. **Ἰναχίδη** = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἄργους.—Ἰναχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργους.

1090—1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἡδῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ἀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111—12. **Νερά γιὰ τίς σπονδῆς** (χέρνιβες) . . . κριθάρια (ουλοχῦται ἢ προχῦται) ποὺ τάρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθάρτικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας A 449, 458.

1150. **Τάνταλος.** Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἔγγονος τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιά Ταντάλου.

1153. **Τὰ δύο μου ἀδέρφια.** Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεῦκη (σημ. 49)

1159. **Στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη.** Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. **Φρυγῶν γῆ** = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. **Ὀρφέας.** Περίφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑλλήνων. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. **Ἰκετήριο κλώνο** (ἰκετηρίαν). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλίας ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. **Ὁ Ἀτρέας** ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι ὁ Πέλοπας πάππος.

1236. **Ὁ Πάρης** ἐλέγονταν τιμητικά καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. **Ἀδερφέ μου.** Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. **Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου** (πρὸς γενείου). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει κι ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
κι ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελλὸς θελά ἔναι»—

Ἄντιθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα στ. 479 λέει :

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθει μακριά ζωή
 όποιος δέ βρίσκει λυτρωμό από τά κακά . . .
 'Αλλά ή νά ζήσει τιμημένα ό εύγενής,
 ή νά πεθάνει μέ τιμή . . . ».

Κι ό Ρήγας ό Φεραίος :

«Καλύτερα μιās ώρας ελεύτερη ζωή
 παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή».

1285 κ.έ. 'Ο Πρίαμος έρριξε τόν Πάρη στά βουνά τής 'Ιδας, γιατί ή 'Εκάβη, πριν γεννήσει τό παιδί, όνειρεύτηκε ότι θά γεννούσε έν' άναμμένο δαυλί, πού θάκαιεν όλην τή χώρα. 'Αφοϋ μεγάλωσε τό παιδί μέσ στους βοσκούς, κι άνδραγάθησε, βρήκε τους γονείς του κι ήρθε στό πατρικό του παλάτι μολονότι ή άδερφή του Κασσάντρα ήταν ένάντια. Αϋτόν τόν μύθο τόν πραγματεύτηκε ό Εϋριπίδης στήν τραγωδία του «'Αλέξανδρος» πού δέ σώζεται. Για τό μύθο ίδε 'Απολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεράϊδων.** 'Ετσι μεταφράζω τό άρχαϊόν Νυμφών ποίει τό κείμενο. ΑΙ Νύμφαι τών άρχαίων ήταν κατώτερες θεότητες, πανώριες και χαριτωμένες. Προσωποποιούσαν και προστάτευαν τά νερά (Ναϊάδες, Κρηναϊαι, Πηγαϊαι), τά βουνά ('Ορειάδες, 'Ορεισιάδες), τά δέντρα και τά δάση (Δριάδες, 'Αμαδρυσάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικούσαν συνήθως σέ σπηλιές. 'Εσμικαν και μέ θεούς και μέ θνητούς. 'Ανάλογα πρός τους άρχαίους έχουμε κι έμεις Νεράϊδες βουνήσιες και Νεράϊδες θαλασσινές. 'Ιδε περισσότερα στους «'Ιχθυετάρ Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. και σημ. 1056.

1300 κ.έ. Για τήν κρίση τών τριών θεών κάνει λόγο ό Εϋριπίδης και στήν 'Ανδρομάχη του, στ. 283, στήν 'Ελένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου άπόγονος.** 'Εννοεί τόν 'Οδυσσεά. 'Ιδε σημ. 524.

1948 κ.έ. 'Επίστευαν ότι οί πρώτοι κάτοικοι του 'Αργους ήταν Πελασγοί. 'Ιδε 'Ορέστην 682. Στις 'Ικέτιδες του Αισχύλου ό βασιλέας του 'Αργους λέγεται Πελασγός, γιός του Παλαίχθωνα. 'Ο ήρωας Περσέας ένομιζόνταν θεμελιωτής τής Μυκήνας. 'Ιδε Πανσανία Β, 16, 3.—Πρβλ. και σημ. 152. Για τόν Περσέα, γιό του Διός και τής Δανάης, ίδε στήν 'Αντιγόνη μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **'Αγγελιοφόρος.** Στό άρχαϊό 'Ελληνικό θέατρο οί τραγικές πράξεις δέν γίνονται μπροστά στά μάτια τών θεατών, όπως στό νεώτερο θέατρο. 'Η εκτέλεση τρέσιων πράξεων μπροστά στά μάτια τών θεατών είναι πρᾶμα βδελυρό. Μόνον ό Αίας του Σοφοκλή αυτόκτονει μπροστά στά μάτια τών θεατών. Τήν άφήγηση τών τραγικών πράξεων ό ποιητής έβανε στό στόμα του μαντατοφόρου (άγγέλου), άφοϋ τήν τεχνουργούσε μέ μεγάλη σαφήνεια, ζωηρότητα και παραστατικότητα. (Πρβλ. άφηγήσεις στον 'Ιππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, 'Εκάβη κ.τ.λ.).

Στήν φημισμένη 'Ιταλική μετάφραση τής 'Ιφιγένειας έν Αύλι-δι από τό Τζιούνιο Γκαρραβάνι, πού παίχτηκε τό Μάη του

1930 στο ἀρχαῖο θέατρο τῆς Συρακούσας, τὸ Ἴταλικὸ Ἰνστιτοῦτο τοῦ ἀρχαίου δράματος καὶ ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ ἀναγκάστηκαν γιὰ λόγους καλλιτεχνικοὺς καὶ φιλολογικοὺς γιὰ τὴ νέα μετάφραση τῆς τραγωδίας αὐτῆς νάποκόψουν ὀλόκληρη τὴν τελευταία σκηνὴ τοῦ Ἀγγελιοφόρου, ποὺ παρουσιάζεται στὸ ἀρχαῖο κείμενο γιὰ νὰ ἀφηγηθεῖ τὸ θαῦμα ποὺ ἐγίνε στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς Ἀρτεμης, τὴν ἀντικατάσταση δηλ. τοῦ θύματος μὲ μιὰ ἐλαφίνα καὶ τὴν ἀνάληψη τῆς Ἰφιγενείας στοὺς οὐρανοὺς.

1559. **Κανείς νὰ μὴ μ' ἀγγίξει.** Τὸ ἴδιο λέει κι ἡ Πολυξένη, στὴν Ἑκὰβη, στ. 547.

1563. **Ταλθύβιος.** Ἰδὲ σημ. 95.

1571. Ἡ θεὰ τῆς παρθενείας καὶ τοῦ κυνηγίου Ἀρτεμις συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη. Πρβ. Ἰφιγ. ἐν Ταύροις, 21.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Α', 196'

Ἐκτύπωσης - Βιβλι

ΑΣΙΣ 1622/5-9-67

οὔ 40 — ΑΘΗΝΑΙ

1